

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 2.Pf.20.850/2022/4.

Felperes:

felperes, felperes címe

A felperes jogi képviselője:

Dr. Szabó Gábor ügyvéd, ügyvéd címe

Az alperes:

Tököli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet, 2316 Tököl, Ráckevei út 6.

Az alperes képviselője:

Dr. Monostory Péter kamarai jogtanácsos, kamarai jogtanácsos címe

A per tárgya: emberi méltóság megsértésének megállapítása

Az elsőfokú bíróság: Budapest Környéki Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 11.P.20.172/2022/12.

í t é l e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, és megállapítja, hogy az alperes megsértette a felperes emberi méltóságát azzal, hogy 2017. május 29-én, 2017. augusztus 4-től 2017. augusztus 27-ig, 2017. augusztus 29-én, 2017. szeptember 16-tól 2017. szeptember 28-ig, 2017. október 2-től 2017. október 8-ig és 2017. október 10-től 2017.

november 9-ig terjedő időszakokban nem biztosította a felperes részére a jogszabályban előírt egy főre jutó minimális mozgásteret.

Mellőzi a felperest az elsőfokú perköltség megfizetésére kötelező rendelkezést, és az alperest kötelezi, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 120.000 (százhúszezer) forint + áfa együttes első- és másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 84.000 (nyolcvannégyezer) forint együttes kereseti és fellebbezési illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] A felperes 2015. augusztus 11-től 2018. november 5-ig volt fogvatartott az alperesi büntetés-végrehajtási intézetben. A keresetlevél benyújtásakor a felperes szabadlábon volt.

A felperes elhelyezésére szolgáló zárkákban az egy főre jutó mozgástér 2017. május 29. napján, és 2017. augusztus 4-10-e között 3,76 m²; 2017. augusztus 11-17-e között és augusztus 29. napján 3,96 m²; 2017. augusztus 18-27-e között 3,52 m²; 2017. szeptember 16. és 17. napján, 2017. szeptember 25. napján, 2017. október 2. és 3. napján, 2017. október 21-29-e között, valamint 2017. november 3-5. között 3,53 m²; 2017. szeptember 18-21. között 2,89 m²; 2017. szeptember 22-24-e között, valamint 2017. november 6-9. között 3,18 m²; 2017. október 10-15. között 3,56 m²; 2017. szeptember 26-28. között, 2017. október 4-8. között, 2017. október 16-20. között, 2017. október 30-november 2. között 3,97 m² volt.

A felperes 2018. október 29. napján a felperesi jogi képviselő útján kártalanítási igényt terjesztett elő az alperessel szemben 2015. augusztus 27. és 2018. május 3. közötti időszakra vonatkozóan arra hivatkozással, hogy a felperes fogva tartása alatt túlszűfolt zárkákban helyezték el, ami embertelen és megalázó bánásmódnak minősül. Kérte az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelmei orvoslását.

[2] A felperes „A” jelű keresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az alperes megsértette az emberi méltóságát azzal, hogy 2017. május 29-én, 2017. augusztus 4-től 2017. augusztus 27-ig, 2017. augusztus 29-én és 2017. szeptember 16-tól 2017. szeptember 28-ig terjedő időszakokban nem biztosította számára a jogszabályban előírt egy főre eső minimális, 4 m² életteret, valamint kérte az alperes kötelezését a jelen eljárás során felmerült felperesi perköltségek megfizetésére.

A „B” jelű keresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az alperes megsértette az emberi méltóságát azzal, hogy 2017. október 2-től 2017. október 8-ig és 2017. október 10-től 2017. november 9-ig terjedő időszakokban a felperes számára nem biztosította a

jogszabályban előírt egy főre eső minimális, 4 m² életteret, valamint kérte az alperes kötelezését a jelen eljárás során felmerült felperesi perköltségek megfizetésére.

Kifejtette, hogy az alperes büntetés-végrehajtási intézetében a fogva tartása során az élettér 4 m²-t el nem érő mérete miatt embertelen, megalázó bánásmódnak volt kitéve, alapvető jogaiban sérelmet szenvedett, emberi méltósága sérült.

[3] Az alperes ellenkérelmének alaki védekezésében az eljárás felfüggesztését kérte a Budapest Környéki Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja előtt a felperes emberi méltóság megsértése megállapításának és kártalanítása iránti igényének elbírálásáig, amely álláspontja szerint a jelen per eldöntésének előkérdése.

Nem vitatta a felperes elhelyezésének tényeit, a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiányát. Álláspontja szerint azonban a perre nem adott okot, mert a felperes keresetének benyújtását megelőzően nem tájékoztatta perindítási szándékáról, ezért nem állt módjában a felperesi követelés teljesítése polgári per nélkül. Kérte a kereset elutasítását, a felperes perköltség megfizetésére kötelezését.

[4] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította.

Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 30.000 forint perköltséget, továbbá az állam javára 36.000 forint le nem rótt eljárási illetéket a lakóhelye szerinti adó- és vámhatóság felhívásában megjelölt módon és számlára.

Határozatában ismertette az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdését, a II. cikkét és a III. cikk (1) bekezdését; a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:42. § (2) bekezdését, a 2:51. § (1) bekezdés a) pontját; a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bvtv.) 10/A. §-át; a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 121. § (1) bekezdését.

Az alperes eljárás felfüggesztése iránti kérelmét – előzetes kérdés hiányában – a Pp. 123. § (1) bekezdése alapján a 12-I. számú végzésével elutasította, ezért a perbeli igényt érdemben vizsgálta. Kifejtette, hogy nem kizárt, hogy a kártalanításban részesülő személy a személyiségi jogsértés objektív szankcióit polgári perben érvényesítse és a sértett személy megfelelő elégtételben, kompenzációban részesüljön a Ptk. 2:51. § (1) bekezdésében foglaltak szerint.

Kifejtette a személyiségi jogi jogsértés megállapítása iránti kereseti kérelem tárgyában, hogy az alperes megsértette a felperes emberi méltóságát azzal, hogy a keresetlevélben meghatározott időpontokban nem biztosította számára a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 121. § (1) bekezdése által kötelezően előírt 4 m² életteret. Rögzítette e vonatkozásban, hogy az alperes kifejezetten elismerte azt a tényt, hogy a felperes nem a jogszabályoknak megfelelően került elhelyezésre az alperesi büntetés-végrehajtási intézetben.

Rögzítette, hogy a felperes kártalanítási eljárást indított a perbeli időszakot is magába foglaló fogva tartási idő vonatkozásában. Ezen eljárásban elismerésre került, hogy felperest az alperesnél történő fogva tartása során alapvető jogaiban, emberi méltóságában sérelem érte, az alperes a személyiségi jogában őt megsértette. Ezért a kártalanítási eljárás során a felperest kártalanítják, nem vitatva az elhelyezés körülményeit. Álláspontja szerint ezáltal a felperes a

Bvtv. rendelkezései folytán kártalanításra válik jogosulttá, és kártalanításban részesülhet. Erre tekintettel a jelen perbeli személyiségi jogi szankció a célját nem tölti be, kiüresedik.

Kifejtette, hogy a személyiségi jogi jogsértés szankcióinak célját a jogalkotó és a jogalkalmazó a kártalanítás jogintézményének bevezetésével, majd a kártalanítási határozat meghozatalával teljesítette (Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.303/2022/7. számú ítélet [29] bekezdés). A felperes nem megfelelő elhelyezési körülményei az emberi méltóságát sértik, amelyet a konkrét esetben a Bvtv. 10/B. § (1) bekezdésében foglaltakra tekintettel az alperes elismert. Az elismerés alapján a felperes kompenzációban, kártalanításban részesülhet, melynek révén a személyiségi jogi jogsértés Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt szankció alkalmazása célját veszti. Kifejtette a 3254/2019. (XII. 30.) AB határozat alapján, hogy nem választható külön a kártalanítás és a személyiségi jogsértés intézménye, mert azok azonos ténybeli alapon állnak.

Utalt a perindítást megelőző felperesi értesítés hiányára vonatkozó alperesi ellenkérelem körében arra, hogy nem szükségszerű a másik félnek az igényérvényesítés bejelentése a keresetlevél benyújtása előtt, de ezen körülmény értékelésére a kereset érdemében sor kerülhet. Erre is figyelemmel kifejtette, hogy az azonos ténybeli és jogi alapokon nyugvó kártalanítási eljárás, a per előtti egyeztetés hiánya, az alperesi elismerés, a részleges igényérvényesítés a jogsértés tényének bírósági megállapítását nem teszik szükségessé.

A perköltség viselésére a Pp. 82. § (1) bekezdése alapján a peresztes felperest kötelezte a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 4. §-ára és 3. § (2) bekezdés a) pontjára figyelemmel. Az illetékek viseléséről az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 39. § (3) bekezdés b) pontja, 42. § (1) bekezdés a) pontja, 62. § (1) bekezdés f) pontja alapján rendelkezett, figyelemmel a 30/2017. (XII. 27.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésére.

[5] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes nyújtott be fellebbezést. Az elsőfokú ítélet megváltoztatását és annak megállapítását kérte, hogy az alperes megsértette az emberi méltóságát azzal, hogy 2017.05.29-től 2017.11.09-ig terjedő időszakban, a keresetlevelében írt időpontokban nem biztosította számára a jogszabályban előírt egy főre eső minimális életteret. Kérte továbbá az alperes kötelezését a felmerült perköltségének megfizetésére és annak megállapítását, hogy a peres eljárás illetékét a Magyar Állam viseli.

Kifejtette, hogy fogva tartása alatt az alperes nem biztosította a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 121. § (1) bekezdése szerinti, egy főre eső minimális 4 m² életteret a keresetlevelében megjelölt időszakokban, amivel a Ptk. 2:42. § (2) bekezdése által védett emberi méltósága sérült. Álláspontja szerint a kártalanítási eljárás jövőbeli lehetősége nem zárja ki a személyiségi jogsértésből eredő jogérvényesítés lehetőségét, figyelemmel a BH2016. 240 eseti döntésben írtakra. Hivatkozott arra is, hogy a perben nem álló Magyar Állam a Bvtv. 10/B. § (1) bekezdése szerinti jogelismerése és kártalanítás megfizetése sem eredményezi a perben az alperes mentesülését.

Kifejtette, hogy a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja alapján a személyiségi jogaiban megsértett félnek alanyi joga, hogy követelje a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását, ami a személyiségi jogsértés önálló jogkövetkezménye, szankciója (Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.053/2022/14.). A Bvtv. szerinti kártalanítási eljárás pedig teljesen más jogintézmény, mint az adott peres eljárás. A jelen személyiségi jogi perben nem egy vagyoni igényt érvényesít, hanem önálló megállapítási igényt, amely a Bvtv. által szabályozott kártalanítási eljárásban fogalmilag kizárt. Álláspontja szerint a kártalanítás nem szolgál és nem is szolgálhat a személyiségi jogsértés objektív szankcióinak megítélésére a Kúria Pfv.III.20.979/2020/3. számú eseti döntésében kifejtettek alapján. Előadta azt is, hogy nincs

olyan alkotmányos érdek, aminek a védelmében a személyiségi jogvédelemi igény korlátozása szükséges vagy arányos lenne, figyelemmel az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a Pp. 2. § (2) bekezdése alapján a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötöttségét megsértve olyan jogi érvelés alapján utasította el a keresetét, amelyre az alperes ellenkérelmében nem hivatkozott. Ezzel pedig a Pp. 342. § (1) bekezdése szerint az érdemi döntés túlterjeszkedett az ellenkérelmen.

[6] Az alperes érdemi ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes perköltségben történő marasztalását kérte.

Kifejtette, hogy a kártalanítás és személyiségi jogsértés intézménye nem választható el teljesen egymástól, mert jelen esetben azonos ténybeli alapokon nyugvó, azonos jogtörténeti múlttal, azonos jogszabályi alapokkal rendelkező jogintézményekről van szó. Álláspontja szerint a személyiségi jogsértés megállapítása nem öncélú jogintézmény, azt a jogalkotói céltól, a sérelmet szenvedett fél megfelelő elégtételben részesülésétől függetlenül nem lehet alkalmazni. Az adott esetben pedig a kártalanítási eljárás keretében kiadott közhatalmi határozat a személyiségi jogi jogsértés szankcióinak célját a kártalanítással elérte, teljesítette.

A perköltség viselése körében kifejtette, hogy az igény jogosultjának mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy igényét a kötelezettel szemben – akár a per előtt is – hitelt érdemlően megalapozza. A felperes a per megindítása előtt az igénye megalapozásához szükséges bizonyítékokat azonban nem tárta fel előtte, ezért a terhére kell megállapítani a per költségeit a Pp. 86. § (1) bekezdésének alkalmazásával, függetlenül attól, hogy a jogsértés tényét elismerte.

[7] A felperes fellebbezése alapos.

[8] A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet a Pp. 370. § (1) bekezdés szerinti korlátok között tárgyaláson kívül bírálta felül [Pp. 376. § (1) bekezdés]. Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásból eltérő következtetést vont le a személyiségi jogsértés megállapítása vonatkozásában [Pp. 383. § (2) bekezdés], figyelemmel arra is, hogy az elsőfokú ítélet nem felelt meg az irányadó anyagi jogi szabályozásnak.

[9] A Fővárosi Ítéltábla elsődlegesen a felperes fellebbezésének alaki érvelésével, az elsőfokú bíróság ítéletének az ellenkérelmen történő túlterjeszkedését vizsgálta.

Megállapítható volt e vonatkozásban, hogy az alperes ellenkérelmében és viszontválaszában a felperes keresetének elutasítását nem kérte, azonban a 2022. október 19-ei perfelvételi tárgyaláson tett nyilatkozatában a kereset elutasítását indítványozta a Bvtv. szerinti kártalanítási eljárás megindítására alapítva. Arra is hivatkozott, hogy a perindításra okot nem adott. Erre tekintettel a Pp. 203. § (2) bekezdése a) és b) pontjában írt perjogi vélelem nem állt be, és az elsőfokú bíróságnak érdemben kellett vizsgálnia a Bvtv. alapján történő kereset elutasítására vonatkozó ellenkérelem alaposágát. Az elsőfokú bíróság a Pp. 342. § (1)

bekezdésében foglaltak alapján nem terjeszkedett túl az ellenkérelem keretein, hanem kifejezetten igazodott ahhoz, a Pp. 2. § (2) bekezdésére is figyelemmel.

[10] Az alperes jogi érvelése, ahogy arra helytállóan hivatkozott fellebbezésében a felperes, nem terjedt ki azon indokokra, amelyek alapján az elsőfokú bíróság a kereset elutasításáról határozott. A Fővárosi Ítélőtábla arra mutat rá e körben, hogy a Pp. 2. § (2) bekezdése és a Pp. 342. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság az ellenkérelemhez, azaz az alperes kereset elutasítására vonatkozó nyilatkozatához volt kötve, azon nem terjeszkedett túl.

A Pp. 342. § (3) bekezdése szerint az érdemi döntés nem terjedhet ki olyan jogra, amelyet a fél a perben nem állított. Az alperes a perben nem köteles sem jogállítást, sem tényállítást, sem pedig ezek kapcsolatát előadó jogi érvelést tenni a Pp. 183. § (1) bekezdéséből következően. Ugyanis a jogvita tárgyát egyértelműen meghatározza a felperes által állított tényre és jogra vonatkozó alperesi tagadás, vagy azok elismerése. A Pp. 199. § (2) bekezdés bb) és bc) alpontjaiban írt tény- és jogállítási előadási kötelezettség alperesi megsértéséhez a Pp. jogkövetkezményt nem fűz, azzal az alperes – rendelkezési jogával élve – védekezésének ezen lehetőségéről mond le.

A Pp. szabályozása által használt háromtagú pertárgyfogalomnak nem eleme a jogi érvelés, ahhoz a bíróság nincs kötve. Így a felek által elő nem adott jogi érveléstől eltérő, azokat akár egészében mellőző jogi érvelésre alapíthatja ítéletét a bíróság. Erre tekintettel a jogi érvelés vonatkozásában a túlterjeszkedés tilalma nem értelmezhető.

[11] A felperes fellebbezését érdemben vizsgálva azt rögzíti a másodfokú bíróság, hogy a Bvtv. 10/A. § (1) és (2) bekezdése értelmében az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények által előidézett sérelem miatt – a kártalanításon felül – további kártérítésnek vagy sérelemdíjnak helye nincs. Azonban ezen jogi szabályozás alapján az elítélt jogosult a kártérítést és a sérelemdíjat meghaladó igényét polgári bíróság előtt érvényesíteni, ezt a Bvtv. rendelkezései nem zárják ki. A kereset elutasításának nem volt alapja a Bvtv. alapján a jövőben érvényesítendő igényre alapítva, mert a Bvtv. rendelkezéseinek értelmezésével nem lehet a Ptk. szabályai alkalmazásának félretételére következtetni.

Az Alkotmánybíróság 3254/2019. (X. 30.) AB határozat indokolásának [29] bekezdéséből is az következik, hogy a Bvtv. vonatkozó rendelkezéseinek alkotmányos, Alaptörvény 28. cikkének megfelelő értelmezésének az felel meg, ha a jogértelmezés nem zárja el a fogvatartottat személyiségi jogai megsértéséből eredő igényei érvényesítésétől. Ugyanis a Bvtv. rendelkezése szerinti kártalanítás az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt érvényesíthető, amely csak a szubjektív, pénzfizetésre kötelező személyiségi jogi szankciókkal egyenértékű (sérelemdíj, kártérítés). Nincs sem törvényi, sem alkotmányos akadálya annak, hogy a fogvatartott az objektív szankciók, így a jogsértés bírósági megállapítását kérje a polgári perben [Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja] a Bvtv. alapján érvényesített kártérítési igénye mellett.

[12] A Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja alapján a személyiségi jogában megsértett fél követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását. A jogsértés bíróság általi megállapítása a személyiségi jogsértés önálló jogkövetkezménye, szankciója,

melynek alkalmazására – más szankciók mellett, vagy önállóan – a sérelmet szenvedett félnek alanyi joga van.

Erre figyelemmel a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja önálló (sui generis) megállapítási kereset előterjesztésére ad lehetőséget a személyiségi jogában megsértett félnek. Ezért, ha megvalósult a személyiségi jogi sérelem, akkor a jogsértés megtörténte megállapítható.

A 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 121. § (1) bekezdésében előírt legkisebb mozgástér hiánya pedig a töretlen és következetesen alkalmazott bírósági gyakorlat szerint sérti a fogvatartottak Ptk. 2:42. § (1) és (2) bekezdésében védett emberi méltóságát (Kúria Pfv.IV.22.372/2011/9. és Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.053/2022/14.). Az alperes azzal, hogy a keresetben írt időszakokban nem biztosította a felperes számára a jogszabályban előírt legkisebb mozgástérrel, megsértette a felperes emberi méltóságát.

A Fővárosi Ítéltábla ennél fogva az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta, a keresetnek helyt adott, és a rendelkező részben foglaltak szerint megállapította a felperes személyiségi jogának megsértését.

[13] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezési ellenkérelemben foglaltakra tekintettel utal arra is, hogy a perköltségekre hivatkozással nem zárható el a személyiségi jogában megsértett fél a jogsértés bírósági megállapításától. A jogvitát nélkülöző, elismert jog iránt folyó per költségei a Pp. 86. § rendelkezései szerint háríthatók el. Mivel azonban az alperes érdemi ellenkérelmében – a tárgyaláson tett perfelvételi nyilatkozata szerint – vitatta a felperes által érvényesített jogot, azt nem ismerte el, ezért nem mentesülhetett a perben a pernyertes felperes perköltségének megtérítése alól a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján.

[14] A felperes az első- és a másodfokú eljárásban is teljes egészében pernyertes lett, ezért a Fővárosi Ítéltábla az alperest kötelezte a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján a felperes ügyvédi munkadíjból álló első- és másodfokú perköltségének megfizetésére. A Fővárosi Ítéltábla a felperes ügyvédi munkadíját a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) és (2) bekezdése alapján, a felperes által csatolt megállapodás figyelembevételével, azonban egy egységes kereset alapján az Itv. 39. § (3) bekezdés b) és c) pontja alapján számított 600.000 forint nem meghatározható pertárgyértékre figyelemmel, a perben benyújtott beadványok és a megtartott egy tárgyalás, valamint az ügy egyszerűbb megítélésére tekintettel mérlegeléssel mérsékelt (80.000 forint elsőfokú és 40.000 forint fellebbezési perköltség) összegben, együttesen 120.000 forintban állapította meg.

[15] A Fővárosi Ítéltábla a le nem rótt kereseti és fellebbezési illetékről az alperesnek az 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés c) pontjában biztosított illetékmentességére figyelemmel a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján határozott.

Budapest, 2023. február 21.

Dr. Kisbán Tamás s.k.
s.k.

a tanács elnöke

Dr. Virág Csaba s.k.

előadó bíró

Dr. Fintha-Nagy Péter László

bíró